

ALAPVETŐ JOGOK BIZTOSA
AZ ENSZ NEMZETI ÉMBERI JOGI INTÉZMÉNYE

Az alapvető jogok biztosa
mint OPCAT nemzeti megelőző mechanizmus

JELENTÉSE

az AJB-1028/2023. számú ügyben
a Váci Fegyház és Börtön látogatásával összefüggésben

*Előadók: dr. Sárközy István
dr. Deák-Kondákor Dóra
dr. Rostás Rita*

Érintett szerv: Váci Fegyház és Börtön

2023.

**Az alapvető jogok biztosa mint OPCAT nemzeti megelőző mechanizmus
Jelentése
az AJB-1028/2023. számú ügyben**

Előadó: dr. Sárközy István

Összefoglaló

Az alapvető jogok biztosa a nemzeti megelőző mechanizmus feladatkörében eljárva a Váci Fegyház és Börtönbe (a továbbiakban: Intézet) látogatott. A látogatás elsősorban a COVID-19 járvánnyal kapcsolatos intézkedésekre fókuszált, de kitért az állampolgári jogok országgyűlési biztosa 2010. évi vizsgálatának ajánlásaira is.

A látogatás napján 631 fogvatartott volt elhelyezve az Intézetben, a telítettsége 97,6%-os volt. Az Intézet számos biztonságtechnikai fejlesztést hajtott végre 2020-ban, pl. digitális kamerarendszert, SAFE-rendszert épített ki. A felújítás még folyamatban volt a látogatás idején, így néhány zárka állapota még kívánnivalót hagyott maga után. Több zuhanyzó megrongálódott, a felszereltségük hiányos volt. Mindezek ellenére a 2010. évi látogatás legtöbb ajánlása megvalósult.

Minden zárkában teljesült az egy fogvatartottra jutó élettér jogszabályban meghatározott minimális nagysága. Egy zárka esetében, ha oda az engedélyezett legnagyobb számú fogvatartottat helyezték el, nem teljesült a minimálisan biztosítandó élettér követelménye.

A személyi állomány üres helyeit folyamatos toborzással próbálta biztosítani az Intézet.

1. Az eljárás megindulása

Magyarországon a 2011. évi CXLI. törvény hirdette ki az Egyesült Nemzetek Szervezetének Közgyűlése által 2002. december 18-án elfogadott, a kínzás és más kegyetlen, embertelen vagy megalázó bánásmód vagy büntetés elleni egyezmény fakultatív jegyzőkönyvét (a továbbiakban: Jegyzőkönyv). A Jegyzőkönyv 1. cikke szerint annak célja egy olyan rendszer létrehozása, amelyben független nemzetközi és nemzeti testületek – a kínzás és más kegyetlen, embertelen vagy megalázó bánásmód vagy büntetés megelőzése céljából – olyan helyszínekre látogatnak el rendszeresen, ahol embereket fosztanak meg a szabadságuktól.

A Jegyzőkönyv 3. cikke alapján minden részes állam belföldi szinten létrehoz, kijelöl vagy fenntart egy vagy több látogató testületet (nemzeti megelőző mechanizmus, a továbbiakban: NMM) a kínzás és más kegyetlen, embertelen vagy megalázó bánásmód vagy büntetés megakadályozása érdekében.

A Jegyzőkönyv 4. cikke értelmében minden részes állam köteles lehetővé tenni a látogatásokat a joghatósága és ellenőrzése alatt álló bármely helyen, ahol az embereket valamely állami hatóság utasítására, kezdeményezésére, hozzájárulásával vagy elfogadásával megfosztják vagy megfoszthatják személyes szabadságuktól (fogvatartási helyek). Az NMM látogatásainak célja az, hogy szükség esetén megerősítsék az említett személyek védelmét a kínzással és más kegyetlen, embertelen vagy megalázó bánásmóddal vagy büntetésekkel szemben.

Magyarországon 2015. január 1-jétől nemzeti megelőző mechanizmusként az alapvető jogok biztosa jár el, aki e feladatának teljesítése során a fogvatartási helyeken a szabadságuktól megfosztott személyekkel való bánásmódot beadvány és alapvető joggal összefüggő visszasság hiányában is rendszeresen vizsgálja.¹

¹ Lásd az alapvető jogok biztosáról szóló 2011. évi CXI. törvény 39/A. §-át, valamint a 39/B. § (1) bekezdését.

1.1. A látogatás helyszínének kiválasztása

A Kormány az élet- és vagyonbiztonságot veszélyeztető tömeges megbetegedést okozó humánjárvány következményeinek elhárítása, a magyar állampolgárok egészségének és életének megóvása érdekében Magyarország egész területére veszélyhelyzetet hirdetett ki² és kijárási korlátozást vezetett be³.

A kijárási korlátozásról szóló 71/2020. Korm. rendelet (a továbbiakban: kijárási korlátozásról szóló Kr.) 1. § (1) bekezdése értelmében mindenki köteles más emberekkel a szociális érintkezést – a közös háztartásban élők kivételével – a lehető legkisebb mértékűre korlátozni. A kijárási korlátozásról szóló Kr. 3. §-a szerint a lakóhely, a tartózkodási hely, illetve a magánlakás elhagyására csak a rendeletben meghatározott alapos indokkal kerülhetett sor.

A Kormány 2020. április 5-én kihirdetett rendelete⁴ értelmében a rendelet hatálybalépésétől nem voltak engedélyezhetők a bv. intézet elhagyásával járó kapcsolattartási formák és a rendkívüli eltávazások. A 3. § (7) bekezdés b) pontja alapján egy vagy több bv. intézet tekintetében a látogató fogadása korlátozható volt, ha a járványügyi rendelkezések megtartása másként nem volt biztosítható.

A fenti rendelkezések miatt a fogvatartottak nem hagyhatták el a bv. intézetet és látogatót sem fogadhattak.

A speciális rendelkezések a vilá járványra tekintettel elrendelt veszélyhelyzet megszűnéséig, 2022. június 1-ig voltak hatályban

A kínzás és más kegyetlen, embertelen vagy megalázó bánásmód vagy büntetés tilalmának érvényesítésétől a nemzet létét fenyegető különleges körülmények vagy szükségállapot/veszélyhelyzet esetén sem lehet eltérni⁵.

A Kínzás és más kegyetlen, embertelen vagy megalázó bánásmód vagy büntetés megelőzési albizottság (a továbbiakban: SPT) 2020. április 7-én a koronavírus-járvánnyal (COVID-19) összefüggő tanácsai⁶ (a továbbiakban: SPT Tanácsok) szerint a szabadságuktól megfosztott emberek különösen sérülékeny csoportot képeznek, egyrészt a fogvatartásuk természetéből fakadóan, másrészt kevesebb lehetőségük van a koronavírussal szembeni megelőző intézkedések megtételére⁷.

Az SPT a Tanácsok 6. pontja szerint a nemzeti megelőző mechanizmusok szabadon határozhatják meg, hogy a járványhelyzet okozta kihívásokra milyen módon reagálnak, szem előtt tartva a vonatkozó nemzeti jogszabályok rendelkezéseit. A testület ugyanakkor kiemelte⁸, hogy a közegészségügyi intézkedések miatti korlátozások növelhetik a rossz bánásmód kockázatát, de nem okozhatják a megelőző jellegű látogatások szünetelését. **Az SPT szerint a nemzeti megelőző mechanizmusoknak a koronavírus-járvány ideje alatt is gyakorolniuk kell a látogatással összefüggő hatáskörüket⁹.** A látogatások során figyelemmel kell lenni a

² 40/2020. (III. 11.) Korm. rendelet veszélyhelyzet kihirdetéséről.

³ 71/2020. (III. 27.) Korm. rendelet a kijárási korlátozásról.

⁴ Ld. a veszélyhelyzet kihirdetésével összefüggésben egyes büntetés-végrehajtási szabályok módosításáról szóló 90/2020. (IV. 5.) Korm. rendelet 3. § (6) bekezdését.

⁵ Ld. a kínzás és más kegyetlen, embertelen vagy megalázó büntetések vagy bánásmódok elleni nemzetközi egyezmény kihirdetéséről szóló 1988. évi 3. törvényerejű rendelet 2. cikk 2. pontját és az Egyesült Nemzetek Közgyűlése XXI. ülészakán, 1966. december 16-án elfogadott Polgári és Politikai Jogok Nemzetközi Egyezségokmánya kihirdetéséről szóló 1976. évi 8. törvényerejű rendelet 4. és 7. cikkét.

⁶ Advice of the Subcommittee to States parties and national preventive mechanisms relating to the coronavirus disease (COVID-19) pandemic. CAT/OP/10. <https://undocs.org/CAT/OP/10>

⁷ SPT Tanácsok 2. pont.

⁸ SPT Tanácsok 7. pont.

⁹ SPT Tanácsok 11. pont.

„ne árts” alapelve, azaz a látogatásokat úgy kell megszervezni, hogy azok ne jelentsenek veszélyt a fogvatartottak és az NMM munkatársainak egészségére¹⁰.

Miután a büntetés-végrehajtási intézetekben – sok esetben – zsúfoltan vannak elhelyezve a fogvatartottak, és köztük sokan közülük 65 év feletti, a koronavírus-fertőzés egy zárt közegben sokkal nagyobb veszélyt jelenhet, mint a bv. intézeteken kívül. A bv. intézeti zárt közegben kiemelt jelentőséggel bírnak a koronavírus-fertőzés megelőzésével összefüggő intézkedések. Ezeket a szempontokat, valamint az SPT Tanácsokat is szem előtt tartva esett az NMM választása a Váci Fegyház és Börtön (a továbbiakban: Intézet) vizsgálatára.

1.2. A nemzeti megelőző mechanizmus hatásköre

A Jegyzőkönyv 4. cikke értelmében fogvatartási helynek minősül bármely olyan hely, ahol az embereket valamely állami hatóság utasítására, kezdeményezésére, hozzájárulásával vagy elfogadásával megfosztják vagy megfoszthatják személyes szabadságuktól. Ugyanezen cikk 2. pontja szerint a szabadságelvonás mindennemű fogva tartást vagy bebörtönzést jelent, valamint egy személy elhelyezését olyan állami vagy magántulajdonú, őrizetbe vételi környezetben, amelyet az illető valamilyen bírói, közigazgatási vagy más hatóság utasítására önként nem hagyhat el.

Az Intézet a Jegyzőkönyv 4. cikke szerinti fogvatartási helynek minősül, ezért az NMM vizsgálati hatásköre fennáll.

1.3. Az érintett alapvető jogok

- A kínzás, embertelen, megalázó bánásmód vagy büntetés tilalma: „Senkit nem lehet kínzásnak, embertelen, megalázó bánásmódnak vagy büntetésnek alávetni, valamint szolgátságban tartani.” [Alaptörvény III. cikk (1) bekezdés]

1.4. Az alkalmazott jogszabályok, állásfoglalások, iránymutatások

Nemzeti jogforrások

- Magyarország Alaptörvénye
- 2011. évi CXI. törvény az alapvető jogok biztosáról (a továbbiakban: Ajbt.)
- A kijárási korlátozásról szóló 71/2020. (III. 27.) Korm. rendelet
- A veszélyhelyzet kihirdetésével összefüggésben egyes büntetés-végrehajtási szabályok módosításáról szóló 90/2020. (IV. 5.) Korm. rendelet
- 16/2014. (XII. 19.) IM rendelet a szabadságvesztés, az elzárás, az előzetes letartóztatás és a rendbíróság helyébe lépő elzárás végrehajtásának részletes szabályairól [a továbbiakban: 16/2014. (XII. 19.) IM rendelet]

Nemzetközi források

- Advice of the Subcommittee to States parties and national preventive mechanisms relating to the coronavirus disease (COVID-19) pandemic. (CAT/OP/10)
- Az Európa Tanács Miniszteri Bizottságának Európai Börtönszabályokról szóló Rec(2006)2 számú ajánlása (a továbbiakban: Európai Börtönszabályok)

¹⁰ SPT Tanácsok 14. pont.

- A Kínzást és az Embertelen vagy Megalázó Bánásmódot vagy Büntetést Megelőzni Hivatott Európai Bizottság (a továbbiakban: CPT) 2. általános jelentése [CPT/Inf(92) 3]
- A CPT 3. általános jelentése [CPT/Inf(93) 12]
- A CPT 11. általános jelentése [CPT/Inf (2001) 16]

1.5. A látogatás célja

A koronavírus-járványra tekintettel a látogatás fókuszpontja a következő szempontok ellenőrzésére terjedt ki:

- a járvány terjedésének megelőzésével kapcsolatban tett intézkedések,
- a megfelelő védőfelszerelés és személyes higiéné biztosítása a személyi állomány és a fogvatartottak számára,
- az egészségügyi és pszichológiai ellátás biztosítása a fogvatartottak és a dolgozók számára,
- a látogatófogadás hiányát kompenzáló kapcsolattartási lehetőségek biztosítása.

A látogatócsoport csak a legszükségesebb ideig tartózkodott az Intézet területén, hogy a legkisebbre szorítsa a fertőzésveszélyt.

1.6. A látogatás módszere

Az NMM látogatásainak célja a kínzás és más kegyetlen, embertelen vagy megalázó bánásmódok vagy büntetések megelőzése.

Az Ajbt. 39/B. § (2) bekezdése értelmében a nemzeti megelőző mechanizmus – a 21. § (1) bekezdésében foglaltak mellett – a vizsgálata során adatokat, felvilágosítást és iratmásokat kérhet a vizsgált hatóságtól a fogvatartási helyek számáról és földrajzi helyéről, valamint a fogvatartási helyeken lévő, szabadságuktól megfosztott személyek számáról, a velük való bánásmódról és fogva tartásuk körülményeiről. Az Ajbt. 39/B. § (3) bekezdése szerint a helyszíni ellenőrzés során a nemzeti megelőző mechanizmus

- a fogvatartási helyekre és a vizsgált hatóság egyéb helyiségeibe korlátozás nélkül beléphet,
- a fogvatartási helyek számára és földrajzi helyére, valamint a fogvatartási helyeken lévő, szabadságuktól megfosztott személyek számára, a velük való bánásmódra és fogva tartásuk körülményeire vonatkozó összes iratba korlátozás nélkül betekinthes, azokról kivonatot és másolatot készíthet,
- a vizsgált hatóság munkatársát és a szabadságától megfosztott személyt, valamint bármely ott tartózkodó személyt meghallgathat.

Az Intézet látogatása során a látogatócsoport tagjai a vezetőség tagjaival és a fogvatartottakkal interjúkat készítettek. Megtekintették az Intézet zárkáinak állapotát és az Intézetben található fogvatartotti munkáltatás helyszíneit, fényképfelvételeket készítettek, és betekintettek a vonatkozó iratokba.

1.7. Szankció tilalma

A Jegyzőkönyv 21. cikke értelmében semmilyen hatóság és tisztviselő nem rendelhet el, nem alkalmazhat, nem engedélyezhet, és nem tűrhet el semmilyen személy vagy szervezet elleni szankciót, ha az illető a nemzeti megelőző mechanizmussal akár valós, akár hamis információkat közölt, és az adott személyt vagy szervezetet semmiféle más jellegű hátrány sem érheti.

A látogatás résztvevői: dr. Kozma Ákos, az alapvető jogok biztosa
dr. Deák-Kondákor Dóra, jogász
dr. Rostás Rita, pszichológus, pedagógus
dr. Sárközy István, jogász

A látogatás időpontja: 2020. október 7.

2. Tényállás és megállapítások

2.1. Előzmények

Az állampolgári jogok országgyűlési biztosa 2010. május 27-én látogatott a Váci Fegyház és Börtönbe¹¹. Az Intézet akkori befogadóképessége 522 fő volt, átlagosan 730-750 fő között volt a fogvatartotti létszám, ami 140-147%-os telítettséget jelentett. A fogvatartottakat 2-12 fős zárakban helyezték el. Volt egy olyan zárka, ahol akár 40 fogvatartottat is elhelyeztek egy időben.

Az Intézet valamennyi zárkájában volt WC és kézmosó, fürdési lehetőség a közös zuhanyzóban volt. A vizsgálat megállapította, hogy a fogvatartottak emberi méltóságához való jogát sértette, hogy a zárakban a WC-k csak függönnyel voltak elválasztva.

Az Intézetben volt ún. APAC körlet is, amely egy vallási nézeteken alapuló rendszer, központjában a közösség, ezen belül is a család áll. Célja, hogy megkönnyítse a visszailleszkedést a családba és a társadalomba. E folyamat tervezésébe, irányításába bevonják az elítéltet, a családot, az egyházi és a civil segítőket. Az APAC-körleten a vizsgálat idején 15 elítélt volt elhelyezve.

Az ügyvédi beszélőben nem volt plexi elválasztó fal, így a védő és a fogvatartott közvetlenül tudott egymással beszélni. A tisztességes eljáráshoz való joggal összefüggő visszasságot okozott, hogy az egyes beszélők nem voltak fallal elválasztva, így a védő nem tudott felügyelet nélkül beszélni a védencével.

Napi háromszori étkezést biztosított az Intézet, 9 féle menü készült a konyhán. A fogvatartottak az étel mennyiségét kifogásolták. Havi három alkalommal volt kiétkezés, ahol dohányárut, tisztálkodó- és élelmiszereket vásárolhattak a fogvatartottak.

A fogvatartottak egészségügyi alapellátását 24 órában az egészségügyi szakterület biztosította. Belgyógyász-üzemorvosi, fogászati, foglalkozás-egészségügyi, traumatológiai szakrendelés volt rendszeresen elérhető.

A kórházi ellátás a Büntetés-végrehajtás Központi Kórházában, Tökölön és más állami egészségügyi intézményben történt. Az egészségügyi körleten egyszerre 3-5 beteg volt elhelyezhető. A vizsgálat idején az eü. körlet zuhanyhelyiségei nem voltak akadálymentesítettek, azokat csak lépcsőn lehetett megközelíteni; mindez az emberi méltósággal összefüggő visszasságot eredményezett.

Az Intézetben működött felkészítő, drogrevenziós, gyógyító-nevelő és átmeneti csoport. A fogvatartottak munkáltatása az Intézet épületében működő Duna-Mix Kft.-nél (131 fő, pl. fa-, nyomda, konfekció és egyéb kézműipari területen) valósult meg. Az Intézet fenntartásával összefüggő költségvetési munkáltatásban 91 fő vett részt.

Az elítéltek a munkáltatáson kívül iskolai oktatásban, szakirányú képzésben, terápiás foglalkoztatásban, továbbá művelődési, szabadidős, sport, és egyéb személyiségfejlesztő, gyógyító, rehabilitációs, vallási programokon is részt vehettek.

Az Intézetben lelkes irányította a hitéleti tevékenységet. A fogvatartottak számára könyvtár-szolgáltatás is elérhető volt.

¹¹ Ld. az AJB-4201/2010. számú jelentést.

Az Intézet vezetősége szerint heti-kétheti rendszerességgel követtek el öngyilkossági kísérleteket, „falcolásokat” a fogvatartottak, amelyek csupán figyelemfelkeltő jellegűek voltak. 2009-ben egy fegyelmi körleten elhelyezett fogvatartott akasztotta fel magát a törölközőjével a kilincsré.

A személyi állomány leterheltségét jelezte, hogy egy nevelőre 55 fogvatartott jutott. A túlórákat általában szabadnap kiadásával ellentételezték, kevés volt a túlóra pénzbeli megváltása. A dolgozók szerint kiszámíthatatlan volt a szolgálati beosztás és a szabad- és pihenőnapokról való soron kívüli berendelések gyakorisága. Mindez közvetlenül veszélyeztette az állomány munkához, pihenéshez és szabadidőhöz való jogát.

A személyi állomány irodáinak felszereltsége és öltözője leamortizálódott volt, ami az emberi méltósághoz való joggal összefüggő visszasságot okozott. Visszatérő problémát okozott a szennyvíz elvezetése.

Az Intézet vezetése kevesellte a pszichológusi státuszok számát, 3-4 státuszt tartottak volna optimálisnak, amellyel létre lehetett volna hozni egy önálló pszichológiai osztályt. Ehelyett azonban még a rendelkezésre álló két státusból is csak egy volt betöltve, egy szakpszichológus dolgozott az Intézetben. A fogvatartotti létszámhoz viszonyítva kevés volt a pszichológus, ami a közvetlenül veszélyeztette a fogvatartottak és a személyi állomány lehető legmagasabb szintű testi és lelki egészséghez való jogát.

2.2. Általános információk, létszám adatok

Az Intézet országos jellegű végrehajtó intézet, amelynek feladata a jogerősen elítélt felnőttkorú férfiak szabadságvesztés-büntetésének végrehajtása fegyház és börtön fokozatban és az illetékességi területéhez tartozó négy városi (járási) bíróság által elrendelt előzetes letartóztatás foganatosítása.

2017-ben szakképzett elítéltek újították fel az Intézet 20 éve üresen álló háromszintes épületét, amelynek eredményeképpen az Intézet befogadóképessége 122 férőhellyel gyarapodott¹².

A látogatás napján a 646 fő befogadóképességű Intézetben 631 fő volt elhelyezve, a telítettség 97,6%-os volt. A 631 fogvatartottból 463 fő fegyház, 112 fő börtön, 2 fő fogház végrehajtási fokozatú szabadságvesztés és 1 fő büntetőjogi elzárás büntetését töltötte. Megőrzésen és ideiglenes befogadásban 2 fő, a letartóztatott és nem jogerős ítélettel rendelkező fogvatartottak száma 61 fő volt.

2020 augusztusáig – a bv. intézetek férőhelybővítésének befejezéséig – az átlagos fogvatartotti létszám 850 fő volt az Intézetben. 2020. március óta folyt a fogvatartottak átszállításának előkészítése, összesen mintegy 200 főt szállítottak át különböző bv. intézetekbe.

Az Intézet „profiltisztává” vált, ami azt jelentette, hogy az Intézetben nagyrészt a hosszú idejű szabadságvesztés büntetését töltő fogvatartottak maradtak. Az itt elhelyezett fogvatartottak által elkövetett legjellemzőbb bűncselekmények közé tartozott a rablás (236 fő), az emberölés (86 fő) és a szexuális jellegű bűncselekmények (67 fő).

A személyi állomány fluktuációját tekintve megállapítható, hogy 2019-ben 22 főt vett fel az Intézet és onnan 29 fő távozott. Ezzel szemben 2020-ban – vélhetően a koronavírus-járvány okozta munkaerőhiány miatt – a 2019. évihez képest szinte megháromszorozódott jelentkezők száma: 65 új dolgozót vett fel az Intézet és összesen 20 fő távozott. A 21 biztonsági felügyelői helyből 4 volt betöltetlen, a 91 körletfelügyelői helyből 12 volt üres.

A CPT 11. általános jelentésének¹³ 26. pontjában kiemelte, hogy ha a személyi állomány tagjainak létszáma nem elegendő, akkor a biztonság és a rend alapvető szintjének fenntartásához jelentős mennyiségű túlmunkára lehet szükség. Az ilyen helyzet könnyen azt

¹² <https://bv.gov.hu/hu/ferohelybovites>

¹³ CPT/Inf (2001) 16.

eredményezheti, hogy az öröklet erős stresszhatás éri, hamar kiégnek, vagyis olyan helyzet alakul ki, amely fokozza a minden bv. intézetben eleve meglévő feszültséget.

Veszélyeztetheti a megalázó bánásmód tilalmának érvényesülését a személyi állomány létszámihiánya. A 2010. évi ombudsmani vizsgálat a személyi állomány leterheltségét kifogásolta. Az Intézet dolgozói fluktuációja ugyan javuló tendenciát mutatott, azonban a koronavírus-járvány miatti helyzet nem ad valós képet a munkaerőpiaci viszonyokról. Az NMM továbbra is arra ösztönzi az Intézet vezetőségét, hogy folyamatos toborzó tevékenység révén törekedjen az üres álláshelyek feltöltésére és a dolgozók megtartására.

Az Intézet parancsnoka kifejtette, hogy 2020-ban számos biztonságtechnikai fejlesztést hajtott végre az Intézet, amelynek során digitális kamerarendszer és monitorok kiépítésére került sor, csomagvizsgálókat, gépjármű-alvázszenkernert szereztek be, a zárkákban kétirányú kommunikációra alkalmas beszélőrendszert és SAFE rendszert¹⁴ alakítottak ki.

2.3. A koronavírus-járvánnyal kapcsolatos intézkedések

Az Intézetben a látogatás időpontjáig nem volt koronavírussal fertőzött fogvatartott. A látogatás előtt néhány héttel a személyi állomány két tagjának lett pozitív tesztje, de nem terjedt tovább a fertőzés. A 65 év feletti fogvatartottakat elkülönítették és a munkáltatásban sem vehettek részt a járványveszély miatt.

A fogvatartottak elmondták, hogy 2-3 darab textilmaszkot, több takarító- és fertőtlenítőszerrel biztosított számukra az Intézet. A zárkákat és a körleteket napi rendszerességgel fertőtlenítették a fogvatartottak. Az Intézet két olyan hidegködképző készüléket szerzett be, amivel a nagyobb beltéri helyiségek és az udvarok teljes fertőtlenítését is el tudták végezni.

A parancsnok-helyettes tájékoztatása szerint az Intézet 30 napra elegendő fertőtlenítőszer és védőfelszerelés készlettel rendelkezett. Az elegendő mennyiségű készletet folyamatos utánrendeléssel biztosította. Az Intézet a személyi állomány tagjainak különböző típusú védőfelszerelést: maszkokat, kesztyűket, overállt és szemüveget biztosított.

Az Intézet a saját COVID intézkedési terve mellett a BVOP által kiadott 4. számú Intézkedési terv és a Nemzeti Népegészségügyi Központ ajánlásai és kontaktkutatási protokoll alapján járt el.

2.3.1. Belépés az Intézetbe, fogvatartottak befogadása

Az Intézetbe minden belépő személy testhőmérsékletét megmérték a beléptetést végző dolgozók érintésmentes hőmérővel és nyilatkoztatták őket, találkoztak-e fertőzés-gyanús személyekkel, vagy az utóbbi időben tartózkodtak-e külföldön¹⁵. Az Intézetbe csak maszkban lehetett belépni, a belépéskor kötelező volt a kézfertőtlenítő és a lábfertőtlenítő szőnyeg használata. A látogatócsoport tagjai gumikesztyűt, maszkot, lábszákot és overállt viseltek a látogatás alatt.

Az Intézet parancsnoka előírta az oda belépők számának csökkentését, így például az oktatók már nem jártak be, hanem távoktatás keretében tartottak órákat. Az Intézetben belül is csökkentették a közvetlenül a fogvatartottakkal kontaktusban dolgozók számát.

Kb. 80 fertőtlenítőpontot állítottak fel, a kézmosóhelyeken a személyi állomány és a fogvatartottak rendelkezésére állt kézmosó, kézfertőtlenítő.

¹⁴ SAFE= Szolgáltatási Alkalmazás a Fogvatartás Elősegítésére. A SAFE egy adatnyilvántartó mobil rendszer, amelynek lényege, hogy egy mobil eszköz segítségével bárhol, bármikor a fogvatartás biztonságát érintő aktuális és releváns információval látja el annak használóját. Ld.: <https://bv.gov.hu/hu/hirek/mbt/3357>

¹⁵ A BVOP szakmai protokollja a koronavírus-fertőzésre utaló tünetek kezelésével összefüggő elsődleges intézkedések végrehajtására, III. fejezet 19. pont. Iktatószám: 30500/10139-6/2020.ált.

A fogvatartottak körszállítása szünetelt járványveszély ideje alatt, csak a legszükségesebb esetekben, kis létszámú célszállítással szállították őket.

A fogvatartottak befogadása a normál orvosi protokoll szerint zajlott. A befogadásra váró fogvatartottak közül csak azokat tesztelték koronavírusra, akiknek a tesztelését a BVOP Intézkedési Terv IV. c. dokumentuma előírta. A szabadulás előtt álló fogvatartottakat is tesztelték.

A fogvatartottak elkülönítésére az egészségügyi részleg 82, 83, 84-es, valamint az MZ. 1. emelet 101, 103, 105 zárkáit, a személyi állomány tagjainak elkülönítésére a II. objektum orvosi rendelőjét jelölték ki¹⁶. Egy zárkába csak a 72 órán belül befogadott fogvatartottak kerülhettek. Az egy zárkában elhelyezett fogvatartottak esetén a 14 napos időszak a legkésőbb érkezett fogvatartott befogadásától kezdődött.

2.3.2. Teendők fertőzés-gyanú esetén

Amennyiben személyi állományi tag vagy fogvatartott esetében felmerült annak lehetősége, hogy koronavírusal fertőződhetett, az érintett személyt el kellett különíteni és kötelezni kellett a szájmaszk folyamatos viselésére.

Az intézeti eljárásrend szerint törekedni kellett arra, hogy a fertőzés-gyanús fogvatartottakat lehetőleg egy körletrészen és egy zárkában helyezték el. A megfigyelésre kijelölt körletrésze és zárkákba a személyi állomány tagjai kizárólag védőfelszerelésben léphetnek be¹⁷.

Az egészségügyi részleg további három zárkát jelölték ki a fertőzés-gyanús fogvatartottak elkülönítésére. A személyi állomány tagjai számára is kijelöltek olyan helyiséget, ahová szükség esetén el lehet különíteni a fertőzés-gyanús dolgozókat.

Az intézeti eljárásrend előírta, hogy a fertőzés-gyanús fogvatartott egészségügyi ellátását biztosítani kell, naponta legalább három alkalommal kell ellenőrizni testhőmérsékletét. Ha a beteg állapota indokolja, egészségügyi intézménybe kell szállítani¹⁸.

Fertőzés-gyanú esetén meg kell kezdeni a fertőzés-gyanús személy kontaktjainak felkutatását¹⁹. A fertőzés lehetőségének felmerülésekor szükséges egészségügyi ellátásról, a kontaktkutatás eredményéről az „Intézkedési Terv IV.” című dokumentumban meghatározott jelentési kötelezettségeket teljesíteni kell²⁰.

Az elkülönítésbe helyezett fogvatartottak esetében ellenőrizték a megfelelő mennyiségű szájmaszk rendelkezésre állását, szükség esetén gondoskodtak azok pótlásáról.

A fogvatartottak ételmezését eldobható edényzetben és evőeszközzel kellett megoldani. Az ételosztás kizárólag az ételbeadó nyíláson keresztül történhetett, az ételosztásban részt vevő személyek (felügyelő, fogvatartott) szájmaszkot és gumikesztyűt voltak kötelesek viselni²¹.

A fogvatartottak vagy a személyi állomány tagjainak tömeges megbetegedése esetén az egészségügyi osztályvezető felmérte a rendelkezésre álló és a megfelelő ellátáshoz szükséges egészségügyi személyzet számát. Mindezek mellett fel kellett mérni, hogy rendelkezésre álltak-e a szükséges gyógykészítmények, védőfelszerelések. Szükség esetén a készletek pótlásáról, bővítéséről soron kívül gondoskodni kellett. Biztosítani kellett a mintavételek végrehajtásához szükséges mintavételi eszközök megfelelő mennyiségét is²².

¹⁶ Eljárásrend a koronavírus-fertőzésre utaló tünetek kezelésével összefüggő elsődleges intézkedések végrehajtására, I.1. pont. (a továbbiakban: intézeti eljárásrend).

¹⁷ Intézeti eljárásrend I.2. pont.

¹⁸ Intézeti eljárásrend I.3. pont.

¹⁹ Intézeti eljárásrend I.5. pont.

²⁰ Intézeti eljárásrend I. 10. pont.

²¹ Intézeti eljárásrend II.5. pont.

²² Intézeti eljárásrend IV.3. pont.

Minden olyan helyiséget, ahol a fertőzés gyanús személy vagy a kontaktszemélyek tartózkodtak vagy használtak (pl. zárka, lakóhelyiség, fürdőhelyiség, sétaudvar), fertőtleníteni kellett. A fertőtlenítés kiterjedt a mozgási útvonalakra is²³.

Az NMM az Intézet koronavírus-járvánnyal kapcsolatos eljárásával összefüggésben nem állapított meg alapvető joggal összefüggő visszasságot.

2.4. A fogvatartottak tájékoztatása, elhelyezési körülményei, a fogvatartottakkal való bánásmód

Az intézeti eljárásrend előírta, hogy a személyi állomány tagjai kötelesek voltak tájékoztatni a fogvatartottakat a járványhelyzettel kapcsolatos tudnivalókról. A pszichológusok és a börtönlelkész figyelemmel kísérte a fogvatartottak hangulatát, és szükség esetén kezelte a fogvatartottak hangulatingadozását²⁴.

A reintegrációs tisztek a zárkákban megtartott csoportfoglalkozásokon tájékoztatták a fogvatartottakat a vírushelyzettel kapcsolatos tudnivalókról. Az Intézet belső TV-csatornáján („képújság”) és a bv. rádióban is sugároztak tájékoztató műsorokat. A faliújságokra kihelyezték a BVOP és az Intézet saját tájékoztatóját is a COVID-rendelkezésekről és más, a COVID-19-cel kapcsolatos tudnivalók is olvashatók voltak (fertőtlenítő kézmosás menete, teendők alapszintű újraélesztés esetén, fogvatartotti tájékoztató).

A megkérdezett fogvatartottak elmondták, a nevelők szóban és írásban is tájékoztatták őket a járványhelyzetről. 2-3 textilmaszkot és az átlagosnál nagyobb mennyiségű fertőtlenítőszerrel biztosított számukra az Intézet. A fogvatartottak minden nap fertőtlenítették a zárkákat és kimosták a maszkjaikat.

Az NMM a rendelkezésére bocsátott iratokból megállapította, hogy a fogvatartottak elhelyezésére 1 db 2 fős, 27 db 3 fős, 19 db 4 fős, 19 db 5 fős, 27 db 6 fős, 14 db 7 fős, 4 db 8 fős, 4 db 10 fős, 4 db 11 fős, 1 db 16 fős zárka szolgált. Az egy főre jutó élettér nagysága minden zárkában 4–6,7 m²-ig terjedt. **Mindössze egy zárka esetében, a MZ épület 3. emeletén található 317-es számú zárkában volt 2,8 m²/fő az élettér nagysága, ha a zárkában a dokumentumban feltüntetett maximális létszámot, 6 főt helyeztek el egyszerre.**

A 16/2014. (XII. 19.) IM rendelet 121. § (1)-(2) bekezdése értelmében a zárkában vagy a lakóhelyiségben elhelyezhető létszámot úgy kell meghatározni, hogy minden elítéltre hat köbméter légtér és egyéni elhelyezés esetén legalább hat, közösen elhelyezett elítéltek esetén személyenként legalább négy négyzetméter élettér jusson.

Az élettér kiszámításakor a zárka vagy a lakóhelyiség alapterületéből az illemhely és a mosdó által elfoglalt területet – függetlenül attól, hogy ezek leválasztása megtörtént-e – figyelmen kívül kell hagyni.

A CPT kifejtette²⁵, hogy az egy fogvatartottra jutó élettér minimális nagysága a büntetés-végrehajtási intézetekben egyszemélyes zárkákban legalább 6 m² élettér + szaniter helyiség legyen, míg többszemélyes zárkák esetében legalább 4 m² és teljesen elválasztott szaniter blokk legyen.

A megalázó bánásmód tilalmának érvényesülését veszélyezteti, hogy egy zárkában az egy fogvatartottra jutó élettér nagysága nem éri el a jogszabályban meghatározott legkisebb nagyságot.

Az Intézet parancsnok-helyettese megerősítette, hogy az Intézet víz- és szennyvízvezeték-rendszerének felújítása eredményeképp már nem tapasztalhatók szennyvízelvezetési problémák. **A 2010. évi ombudsmani jelentés szennyvízelvezetéssel kapcsolatos ajánlása megvalósult.**

²³ Intézeti eljárásrend I.14. pont.

²⁴ Intézeti eljárásrend V.6. pont.

²⁵ CPT/Inf (2015)44

A korábbi ombudsmani vizsgálat ajánlásainak megvalósulásával kapcsolatban az Intézet vezetősége elmondta, hogy minden zárkában fallal le lett választva a mellékhelyiség, a szellőzésük külön biztosított.

A látogatócsoport tapasztalata szerint a fegyház részlegén a felújítás már megkezdődött, de a magánelzárás céljára szolgáló zárkákban még akadtak javításra váró körülmények. A WC-csészék egy járólappal kirakott betonkockába voltak süllyesztve, a kialakítás igénytelen és koszos volt. A zárkákban habszivacs kukák révén törekedtek a balesetveszély- és az önsértés lehetőségének csökkentésére. A zárka padlózata repedezett volt és a kézmosó is erősen leromlott állapotban volt. A zárkafalak piszkosak, foltosak voltak, egy tisztasági festés mindenképp szükséges lett volna. A zárkában elhelyezett „asztal” lába két betontömbből állt, az asztallap egy vaslemez volt. A szék funkcióját egy „betonstoki” töltötte be. A zuhanyzóban hiányzott egy zuhanyrózsa és beázás nyomok voltak láthatók. A gyógyító-terápiás részlegén egy zuhanyrózsa és egy másik zuhanyrózsa szűrőrése hiányzott.

A 2010-es látogatás mellékhelyiségek leválasztásával kapcsolatos ajánlása nagyrészt megvalósult: a már felújított zárkák esetében a mellékhelyiséget leválasztották, porcelán WC-csészét szereltek fel.

A fogvatartottak elmondása szerint sem a személyi állomány tagjaival, sem a fogvatartott-társaikkal nem volt tapasztalható fizikai agresszió vagy rossz bánásmód. Egy fogvatartott említette, hogy a társai verbálisan bántalmazták.

A CPT 11. általános jelentésének²⁶ 27. pontjában kiemelte, hogy az őrszemélyzet feladata a fogvatartottak őrzésében arra is kiterjed, hogy megvédjék őket más fogvatartottaktól, akik kárt akarnak tenni bennük. A fogvatartottak közötti erőszakos cselekmények rendszeresen előfordulnak minden bv. intézetben, a zaklatás enyhe formáitól kezdve a nyílt megfélemlítésig és súlyos fizikai bántalmazásokig.

A megalázó bánásmód tilalmának érvényesülését veszélyezteti, ha az Intézet nem képes biztosítani, hogy a fogvatartottak között ne alakuljon ki – akár fizikai, akár verbális – agresszió.

2.5. A fogvatartottak munkáltatása és oktatása

Az Intézetben a fogvatartottak különböző munkakörökben dolgozhattak, vagy választásuk szerint alap- és középfokú tanulmányokat folytathattak. A munkában és oktatásban történő foglalkoztatásuk a parancsnok tájékoztatása szerint 100%-os volt.

A látogatás időpontjában 174 fő vett részt oktatásban, így többek között általános- és középiskolai oktatásban, kétéves festő-, villanszerelő- és burkoló tanfolyamon gyarapíthatták tudásukat. Az EFOP keretében reintegrációt segítő foglalkozást és a VEKOP informatikai képzéseken.

A Duna-Mix Kft. (a továbbiakban: Kft.) ügyvezető igazgatója kifejtette, hogy a 100% állami tulajdonban álló Kft. a mottójának megfelelően („Sokszínűség a Dunakanyarban”) számos tevékenységei körrel rendelkezett: nyomda, könyvkötészet, irodaszer előállítás, gépi hímzés, varroda, zárkabútor és ajtó gyártás, különböző bér munkák kiszervezése. A termékeket minisztériumok, a rendőrség, egészségügyi-szociális intézmények és a BM szervei számára állította elő a Kft.

A Kft. 2020-ban 1.29 Mrd Ft-os árbevételrel könyvelhetett el, amelynek nagy részét a nyomda és könyvkötészet, illetve az irodaszergyártás tette ki. A nyomda kiemelt termékei között szerepeltek rendőrségi és bv. szervek számára évkönyvek, helyszíni bírságtömb és konferencia kiadványok előállítása.

A Kft. büntetés-végrehajtási személyi állománya 66%-os feltöltöttségű volt (74 fő), a hiányt polgári munkavállalókkal egészítették ki.

²⁶ CPT/Inf(2001)16.

A Kft. alkalmazásában 440 fő dolgozott a következő munkakörökben: asztalosüzem, fémfeldolgozás, kábelkötegelés, nyomda, terápiás kötészet, varroda. Költségvetési munkáltatásban 174 fő vett részt, akik ételosztó, fodrász, a házi műhelyben karbantartó, kertész, takarító és egészségügyi kiegészítő munkakörökben dolgoztak.

Egy bizottság döntötte el a fogvatartottak egészségügyi állapota és biztonsági fokozata alapján, milyen munkakörben és helyszínen vehettek részt. Azon fogvatartottak, akiket nem lehetett közösségbe bocsátani (pl. önmagukra vagy másokra veszélyt jelentő magatartásuk vagy más ok miatt), saját zárkájukban végezhettek munkát.

A fogvatartottak munkához való hozzáállása eltérő volt: számos fogvatartottat az motivált, hogy a munka révén más társaságban, a zárkáján kívül tölthette idejét, míg másokat a személyes kiadásaira fordítható jövedelemszerzés lehetősége ösztönzött, és volt aki úgy értékelte, az itt szerzett munkatapasztalatát a kikerülés után is hasznosítva könnyebben talál majd kint is megélhetést.

A látogatás idején – a járványveszélyre tekintettel – nem folyt intézeten kívüli munkáltatás.

Az NMM megtekintette a fogvatartottak munkáltatási helyszíneit a nyomdában és a hímzőüzemben. A fogvatartottak és a személyi állomány tagjai a munkavégzés során maszkot viseltek. Néhány munkaállomáson a dolgozók zajvédő fültokot, füldugót hordtak. A nyomdában a látogatás idején folyt pl. a Belügyi Szemle, Börtönügyi Szemle, különböző úrlapok nyomtatása. A hímzőüzemben a rendvédelmi szervek váll-lapjai, felvarrói készültek.

A 2019/2020-as tanévben általános iskolai oktatás keretei között az Intézet négy általános iskolai osztályt (összevont 2-3-4., 5-6. osztály, 7. és 8. osztály) tudott indítani. Sok olyan fogvatartott jelentkezett, aki korábban nem tudta befejezni az általános iskolát, mert az adott évfolyam követelményeit nem teljesítette.

A beiskolázott fogvatartottak sok esetben több év kihagyás után kezdték meg újra a tanulásaikat. A tanulási motivációjuk alacsony volt, ezért sokuknak tanévet kellett ismételnie²⁷. A középfokú oktatásban részt venni kívánó fogvatartottak a 9-10-11. osztályokba iratkozhattak be. A középiskolai osztályokban tanuló fogvatartottak közepes és jó eredménnyel zárták a tanévet. Az alap- és középfokú oktatásban részt vevő fogvatartottak mintegy 60%-a teljesítette a tanév során elvárt követelményeket.

A 2020/2021-es tanévben 122 fogvatartott iratkozott be az általános iskolai és gimnáziumi osztályokba. A beiratkozott fogvatartottak számát az alábbi táblázat foglalja össze.

²⁷ A Váci Fegyház és Börtön 2019. évi önértékelő jelentése (a továbbiakban: Önértékelő jelentés) 4. o. Iktatószám: 30532/716-1/2020.ált.

Évfolyam	Tanulók száma (fő)
2. osztály	6
3. osztály	4
4. osztály	6
5. osztály	17
6. osztály	6
7. osztály	13
8. osztály	17
9. osztály	33
10. osztály	20
Összesen	122

A 2020/2021-es tanévre jelentkező fogvatartottak a nyári szünetben angol nyelvi csoportfoglalkozáson vettek részt, a gyenge tanulmányi eredménnyel rendelkezők számára felzárkóztató csoportokat szerveztek. A korrepetációs foglalkozásokon a koronavírus-járvány miatti lemaradást pótolták a tanulók és javítóvizsgákra készültek fel.

A fogvatartottak alap- és középfokú oktatását a Pannon Oktatási Központ Általános és Szakiskola biztosította. 2020. szeptember 22-től a koronavírus-járvány miatt távoktatás és digitális oktatás formájában valósult meg a fogvatartottak oktatása.

A fogvatartottak szakmai képzését a 2019/2020-as és 2020/2021-es tanévben a Váci Szakképzési Centrum Király Endre Szakgimnáziuma és Szakközépiskolája biztosította.

2019-ben az Intézet 2 éves OKJ-s villanszerelői tanfolyamot indított. A beiratkozott 20 főből 15 végezte el sikeresen a képzést. 2020-ban is folytatódott a népszerű tanfolyam. 40 fő fogvatartott (két csoportban) szerzett építő- és anyagmozgatógép- és targoncakezelői végzettséget.

A 2020 októberében indított 2 éves OKJ-s szobafestő-mázoló képzésben 14 fő, és a szintén 2 éves nyomdai képzésben 12 fő fogvatartott kezdte meg tanulmányait. A vírushelyzetre való tekintettel a szakképzések elméleti óráit digitális formában, a gyakorlati órákat csökkentett óraszámú, hetente egy alkalommal „kontakt” órákkal²⁸ tartották meg.

A fogvatartottak munkáltatásával és oktatásával kapcsolatban az NMM nem állapított meg alapvető joggal összefüggő visszasságot.

Az NMM álláspontja szerint fontos a fogvatartottak ösztönzése, hogy részt vegyenek részt alapfokú oktatásban vagy szerezzenek szakképzettséget. Mindezek jelentősen megkönnyítik a társadalomba való visszailleszkedésüket.

2.6. Szabadidős tevékenységek

A járványhelyzet előtt (2020. január-februárban) a fogvatartottak szabadidejükben filmklubon, kreatív jobb agyféltekés vizuális képességfejlesztő tanfolyamon, zeneterápián, fotókiállításokon vehettek részt. 2020. március közepétől május végéig az Intézet csökkentette a foglalkozásokon résztvevő csoportok létszámát és a könyvtárban zajló foglalkozásokat szüneteltette. A járványhelyzet miatt 2020. júniusban indult újra a jobb agyféltekés tanfolyam és az empátia-fejlesztő foglalkozás. 2020. augusztusától e két program mellett kreatív pasztell jobb agyféltekés tanfolyammal bővül a programkínálat.

2020-ban határozottan nőtt a fogvatartotti könyvkölcsönzések száma, ezért a könyvkölcsönzés helyett – figyelemmel a vírushelyzetre – az Intézet távkölcsönzést vezetett

²⁸ A tanulók személyes jelenléte mellett tartott oktatási foglalkozás.

be: a fogvatartottak kérelmi lapon adhatták le a könyvigénylést és a zárkákban kapták meg a könyveket. A könyvek mellett társasjátékot is kölcsönöztek a fogvatartottak.

Az Intézet 2020-ban 9 fajta tréninget (általában heti egy alkalommal, 5-6 hétig) tartott a fogvatartottak számára. A tréningeken összesen 181 fogvatartott vett részt. A tréningek nevét és a résztvevők számát az alábbi táblázat foglalja össze.

Tréning megnevezése	Résztvevő fogvatartottak (fő)
Agressziókezelő tréning	46
Drog-prevenációs tréning	19
Önérvényesítést fejlesztő tréning	17
Indulat kezelő tréning	39
Szexuális jellegű bűncselekményt elkövetők tréningje	6
Szabadulásra felkészítő tréning	21
Empátia fejlesztő tréning	16
Kreatív jobb agyféltekés, alapismereti vizuális képességfejlesztő tanfolyam	11
Kreatív jobb agyféltekés színes képességfejlesztő tanfolyam	6
Összesen:	181

A csoportfoglalkozásokat kis létszámú foglalkozásokká szervezték át, hogy a védőtávolságot be tudják tartani. A foglalkozásokon kötelező volt a maszk viselése.

Az Intézet saját lelkésze vezette a hitéleti tevékenységet. A lelkész heti négy napon dolgozott az Intézetben. A vírushelyzet miatt nem lehetett misét tartani, helyette kis létszámú csoportfoglalkozásokra jelentkeztek a fogvatartottak. A Skype-istentiszteletet nagyjából 5 fős csoportokban nézhették a fogvatartottak. A magánzárkában elhelyezett fogvatartottakhoz heti rendszerességgel járt a lelkész.

A lelkész tapasztalata szerint a fogvatartottak megértették a COVID-helyzet nehézségeit, nem mutattak aggodalmat.

A sétaudvarokon a fogvatartottak saját testsúlyos gyakorlatokat (húzódzkodás, tolódzkodás) végeztek a fitness-állványon, kosárlabdázhattak, rekortános pályán futballozhattak. A szabad levegőn tartózkodáskor a fogvatartottak létszámát csökkentették, több alkalommal biztosították a sétalehetőséget.

A megkérdezett fogvatartottak elmondták, hogy minden nap biztosított volt a séta lehetősége, de többen nem éltek ezzel minden nap. Volt olyan fogvatartott, aki a fertőzésveszélytől tartva nem szívesen mozdult ki a zárkájából.

A CPT 2. általános jelentésének²⁹ 47. pontja szerint a kielégítő foglalkoztatás és a programok (munka, tanulás, sportolás stb.) rendkívül fontosak a fogvatartottak jóléte szempontjából. A CPT véleménye szerint arra kell törekedni, hogy bv. intézetekben a fogvatartottak a nap egy jó részét (8 órát vagy annál is többet) a zárkájukon kívül töltsék, célirányos és változatos tevékenységek végzésével.

Az Európai Börtön szabályok 27.6. pontja szerint a fogvatartottak számára sportolási lehetőséget, kulturális tevékenységeket kell biztosítani. A 28.1. pont alapján a bv. intézetnek törekednie kell arra, hogy valamennyi fogvatartott részére lehetőséget biztosítson az oktatási programokban való részvételre.

Az NMM a fogvatartottak szabadidős tevékenységével összefüggésben nem tapasztalt alapvető joggal összefüggő visszásságot.

²⁹ CPT/Inf(92)3.

Az NMM fontosnak tartja, hogy a személyi állomány tagjai továbbra is törekedjenek arra, hogy minél több fogvatartottat vonjanak be a különböző programokba.

2.7. Kapcsolattartás, panaszmechanizmus

A CPT 2. általános jelentésének³⁰ 51. pontja szerint fontos szempont, hogy a fogvatartottak jó kapcsolatot ápolhassanak a külvilággal. Biztosítani kell, hogy a fogvatartottak kapcsolatot tarthassanak a családjaikkal és a közeli barátaikkal. Elő kell segíteni a külvilággal fenntartott kapcsolatok ápolását, ezt csak számottevő biztonsági kockázat alapján vagy erőforrások hiánya miatt lehet korlátozni.

Az Európai Börtönszabályok 24.1. pontja értelmében a fogvatartottak számára engedélyezni kell, hogy a lehető legnagyobb gyakorisággal tudjanak érintkezni – levélben, telefonon vagy más kapcsolattartási módok révén – családjukkal, harmadik személyekkel és külső szervezetek képviselőivel, és hogy fogadhassák őket.

A látogatófogadás helyett a fogvatartottak Skype-on keresztül tarthatták a kapcsolatot a hozzátartozóikkal. A Skype-állomásokat néhány nap alatt építette ki az Intézet. A parancsnok tapasztalatai szerint a fogvatartottak háromnegyede élt ezzel a kapcsolattartási formával.

A megkérdezett fogvatartottak elmondták, hogy hetente egy órát (3x20 percet) használhatták a Skype-ot. A Skype-beszélgetéseket kontrollmonitorokon felügyelték és ellenőrizték a személyi állomány tagjai. A Skype-állomásokat a folyosókon helyezték el egy szekrényben, amit függönnyel vettek körbe.

Egy fogvatartott megjegyezte, hogy *szerinte a Skype-olás nem tudja helyettesíteni a látogatófogadást, ezért a Skype helyett a látogatófogadást választaná, még úgy is, hogy csak plexifalon át beszélhetett a hozzátartozóival*³¹.

Az Intézetben három ügyvédi beszélőhelyiség található, amelyek teljesen el voltak választva egymástól. Mindegyik beszélőhelyiség külön ajtóval rendelkezett, így biztosítható volt a fogvatartott és a védő közötti zavartalan beszélgetés. A fogvatartott és a védő plexilapon át beszélhetett egymással. Az egyik beszélőhelyiség Skype-állomással volt felszerelve, amelyet a járványidőszak alatt a fogvatartottak használtak a védővel való kapcsolattartásra.

A 2010-es látogatás ügyvédi beszélők elválasztásával kapcsolatos ajánlása megvalósult.

Az Intézetben két távtárgyaló volt, amit a bíróság és a rendőrség is rendszeresen használt. A bv. ügyész személyesen és a távmeghallgatás útján is ellenőrizte a fogvatartás körülményeit.

A fogvatartottak elóadták, hogy a telefonálási lehetőségüket 15 perccel bővítette az Intézet (a telefonálás ideje végrehajtási fokozatonként változó volt). Helyettesítő telefont a reintegrációs tisztektől tudtak igényelni a fogvatartottak. A letartóztatottak részlegén a közösségi telefont mindegyik fogvatartott használhatta. A folyosón elhelyezett, a fogvatartottak által használható közösségi telefonkészület a használata előtt fertőtleníteni kellett a telefon melletti fertőtlenítőszeres kézi permetezőből.

A beérkező levélküldeményeket az Intézet egy dolgozója védőöltözetben vette át a postán és zárható levélhordóban helyezte el. A leveleket a beérkezés napját követő két munkanap, de legalább 40 óra elteltét követően kellett kiosztani. A fogvatartottak szerint a leveleket valóban a beérkezést követő 2 napon belül megkapták. Az Intézetbe érkező csomagot

³⁰ CPT/Inf (92)3.

³¹ 2021. július 1-jétől a büntetés-végrehajtás országos parancsnoka – bizonyos korlátozások fenntartása mellett – ismét lehetővé tette a fogvatartottak számára a látogatók fogadását. 2021. augusztustól a fogvatartottakhoz már gyermekkorú hozzátartozók is érkezhettek, egy időben egy olyan felnőtt és egy olyan 12. életévét betöltött gyermekkorú személy, aki rendelkezett védettséget igazoló dokumentummal. A látogatók fogadására havonta egy esetben, maximum 60 perc időtartamban kerülhetett sor. (<https://bv.gov.hu/hu/intezetek/bvszervezet/hirek/4322>)

védőöltözetben vette át és helyezte raktárba egy dolgozó. A csomagokat a beérkezést követő 72 óra (3 nap) eltelte után osztották ki³².

Volt olyan fogvatartott is, aki nem rendelkezett kapcsolattárssal (nem voltak hozzátartozói vagy nem kereste őket).

A látogatócsoporthoz megállapította, hogy a körletek folyosóján több postaláda volt elhelyezve, amelyekbe a fogvatartottak a kérelmeiket, leveleiket dobhatták be. Külön postaládája volt a parancsnoknak, a vezető reintegrációs tisztnek és a börtönlelkésznek.

Évente két alkalommal tartott fogvatartotti fórumot az Intézet. A fogvatartottak kérhettek személyes meghallgatást a reintegrációs tiszttől, az osztályvezetőtől és a parancsnoktól. A körleteken elérhető parancsnoki ládába a fogvatartottak anonim módon is elhelyezhették a beadványaikat. A fogvatartottak élhettek az ügyészi meghallgatás lehetőségével is.

A fogvatartottak kapcsolattartásával összefüggésben az NMM nem tárt fel alapvető joggal összefüggő visszásságot.

2.8. Élelmezés

Az NMM rendelkezésére bocsátott dokumentumok alapján a fogvatartottak számára az Intézet az alap menü mellett vegetáriánus, tej-, cukor-, liszt-, gomba- és sertéshúsmentes, rostdús, zsír- és purinszegény diétás étkezést biztosított. Az étlapokat dietetikus szakértő állította össze.

A zárkák bejárata mellett ki volt írva a zárka és az elhelyezett fogvatartottak száma, továbbá az is, hogy az egyes fogvatartottak milyen diétát kaptak. Egy 7 fős zárkánál az alábbi diéták voltak olvashatók: „cukor, konzervmentes, lisztérzékeny, nehéz, könnyű”. A „nehéz, könnyű” a fogvatartott által végzett fizikai munka jellegét jelentette.

Az Intézet konyháját új gépekkel és berendezésekkel szerelték fel. A városban működő kormányzati szervek részére melegétel-kiszállítást végzett az Intézet, ami bevételt biztosított az Intézetnek és munkalehetőséget a fogvatartottaknak.

Reggelire a fogvatartottak 400 g kenyeret, felvágottat és teát kaptak. A tízórai vagy uzsonna felvágott, főtt tojás vagy minidzsem volt. Az ebéd levesből (pl. húsleves, zöldségleves) és egy második fogásból (pl. bakonyi sertésragu párolt rizskörettel, sült sertés oldalas, mexikói chilis bab, kelkáposztafőzelék) állt. Vacsorára főzeléket, felvágottat vagy konzervet osztottak a fogvatartottak számára.

A vegetáriánus menüben a húst szójjával helyettesítették. A lisztérzékeny menüben Ham-let puffasztott rizs- vagy búzaszelet pótolta a kenyeret. A fizikai munkát végző fogvatartottak részére különböző pótétkezést biztosítottak tízórai formájában, pl. főtt tojást, gyümölcsjoghurtot, kockasajtot, felvágottat.

A megkérdezett fogvatartottak megerősítették, hogy többféle diétás étrend volt elérhető. Az étel minőségével kapcsolatban megoszlottak a vélemények: egyesek szerint „tűrhető”, míg mások szerint rossz volt az étel minősége.

A 16/2014. (XII. 19.) IM rendelet 128. § (1) bekezdése szerint az elítélt részére [...] legalább napi háromszori étkezést – ebből legalább egy alkalommal meleg ételt – kell biztosítani. Az Intézet biztosította a fogvatartottak számára a jogszabályban előírtak szerinti étkezést.

A vizsgálat a fogvatartottak élelmezésével kapcsolatban nem tárt fel visszásságot.

³² Intézeti eljárásrend a kívülről érkezett levelek és csomagküldemények kézbesítése vonatkozásában a 30500/3266-43/2020. ált. körlevél alapján a koronavírus-járványra tekintettel. 1., 5., 7., 8. pont.

2.9. Pszichológiai és orvosi ellátás

A látogatás idején az Intézet három pszichológust – közülük két szakpszichológust – alkalmazott, így az összes pszichológusi álláshely be volt töltve.

A befogadásra váró fogvatartottakkal 72 órán belül találkoztak a pszichológusok. A személyi állomány alkalmassági vizsgálatait is a pszichológusok végezték.

A pszichológusok minden nap tartottak team-megbeszélést, hétfőnként egyeztettek a heti tennivalókról. Emellett rendszeresen tartottak esetmegbeszéléseket is. Egy pszichológusra kb. 10-15 meghallgatási kérelem jutott egy héten, ezeket a 30 napos ügyintézési határidőn belül tudták teljesíteni, de jellemzőbb volt, hogy már a kérelem leadásától számított két héten belül meghallgatták a fogvatartottakat. A pszichológusok havonta végigjárták az összes zárkát, így megvalósítható volt a teljes intézet havi pszichológusi szemléje.

Az Intézet pszichológusa szerint a COVID-19 miatt nem volt észrevehető számottevő fogvatartotti hangulatingadozás vagy feszültségnövekedés. Egyes fogvatartottak meg is fogalmazták, hogy az Intézetben nagyobb biztonságban érezték magukat, mint ha kint lettek volna. A fogvatartottakat folyamatosan tájékoztatták a vírus helyzettel kapcsolatos kérdéseikről.

Az NMM pozitív gyakorlatként értékelte, hogy a csoportfoglalkozások létszámát csökkentette az Intézet, ugyanakkor igény esetén több csoportot is indítottak. A pszichológusok arra törekedtek, hogy a csoportfoglalkozásokat az azonos zárkában lévő fogvatartottak számára tartsák, e módon is csökkentve a fertőzésveszélyt. A személyes meghallgatásokat a járványveszély alatt is folytatták a pszichológusok.

Az Intézet 5 orvost – közülük két főt szerződéssel – alkalmazott. A fogászati ellátás 2020 májusában újraindult. A sürgősségi ellátás mellett a folyamatban lévő kezeléseket és a halasztható ellátásokat kellett befejezni. Az ellátást megelőzően megmérték a fogvatartottak testhőmérsékletét és kérdőívet kellett kitölteni az egészségi állapotukkal kapcsolatban. A nem COVID-gyanús eseteket megfelelő védőfelszerelésben kellett ellátni.

Szakellátást igénylő kezelésekre külső kórházba szállították a fogvatartottakat. Pszichiáter havi egy alkalommal rendelt. A parancsnok-helyettes kifejtette, hogy az egészségügyi körlet teljes felújítása megtörtént, így a zuhanyzók is akadálymentesek lettek.

A fogvatartottak számára az orvosi rendelés a faliújságon elhelyezett tájékoztató és a házirend alapján az alábbiak szerint volt elérhető az Intézetben. Minden nap 7:30-kor a munkából fennmaradók vizsgálata folyt. Hétfőn 9-10 óra között pótbefogadásra került sor, 10:00-11:30-ig a III.1. emeleten volt rendelés, 14:00-15:15 között a II.A helyszínen volt elérhető az orvos. Kedden a befogadásra és megőrzésen lévők orvosi vizsgálata folyt 8-12-ig, 14:00-15:30 között a II.B szinten a dolgozóknak és nem dolgozóknak volt rendelés. Szerdán a III.2. emelet nem dolgozók és zárkán dolgozók mehettek orvoshoz 9-10-ig. A munkába állítást és az üzemorvosi vizsgálatokat 12-16 óra között végezték el. A IV. körleten 14-15 óra között, az I.A és I.B körlet 16:00-17:30 óra között került sorra. Csütörtökön a III. fsz. és 3. emelet nem dolgozó és zárkán dolgozó fogvatartottainak vizsgálatára biztosítottak lehetőséget 10:00-11:30-ig. Személyes meghallgatást tartottak 11-12-ig. A III. fsz. dolgozói 14-15 óra között mehettek orvoshoz. Pénteken 8:00-9:30-ig pótbefogadás zajlott, a gyógyító-terápiás részleg fogvatartottjai 10-11 között keresték fel az orvost.

A megkérdezett fogvatartottak szerint mind a pszichológus, mind az orvos elérhető volt.

A korábbi ombudsmani vizsgálat üres pszichológusi státuszok feltöltésével és az egészségügyi részleg zuhanyzóinak akadálymentesítésével összefüggő ajánlásai megvalósultak.

A fogvatartottak pszichológiai és orvosi ellátásával kapcsolatban az NMM nem állapított meg alapvető joggal összefüggő visszásságot.

2.9.1. Önkárosító magatartás megelőzése

Az Intézet kiemelt figyelmet fordított a fogvatartottak önkárosító magatartásának megelőzésére. A megelőzéssel kapcsolatos részletszabályokat „A fogvatartotti krízisek, öngyilkossági kísérletek és önártalmak megelőzése” című parancsnoki intézkedés³³ és a fogvatartottak szuicid cselekményeinek megelőzésére készített módszertani útmutató tartalmazta.

A 35/2020. számú parancsnoki intézkedés értelmében a személyi állomány tagjai kötelesek kiemelt figyelmet fordítani a fogvatartottak pszichés teherbíró képességét jelentősen meghaladó állapotok és események (krízisveszély) megelőzésére és kezelésére³⁴. Törekedni kell arra, hogy a veszélyeztetettek számára személyiségfejlesztő, gyógyító vagy rehabilitációs programokat szervezzenek, krízisintervenciót vagy egyéni terápiát alkalmazzanak³⁵.

Már a befogadás során meg kell kísérelni az önkárosító vagy öngyilkossági cselekményre hajlamos fogvatartottak kiszűrését. Kiemelt figyelmet kell fordítani a korábban pszichiátrián kezeltre, a pszichés problémákkal jelentkezőkre és krízishelyzetben lévőkre, az első büntényes fogvatartottakra és az életfogytig tartó szabadságvesztés büntetés hatálya alá tartozókra³⁶.

Az egészségügyi befogadás során az orvos rögzíti a fogvatartotti dokumentációban a fogvatartott korábbi öngyilkossági eseményre vonatkozó részletes adatait, pszichiátriai megbetegedését és előtörténetét³⁷.

A veszélyeztetett fogvatartottakról az Intézet nyilvántartást vezet, amelyben a magas öngyilkossági kockázatú fogvatartottak, az önkárosító fogvatartottak, a pszichoaktív szerhasználat szempontjából magas kockázatú fogvatartottak, a bántalmazás szempontjából magas kockázatú fogvatartottak, a hosszú ítélettartam miatt labilis fogvatartottak és az egyéb okból veszélyeztetett fogvatartottak szerepelnek³⁸.

A 35/2020. számú intézkedés előírta, hogy a pszichológus készítsen véleményt a nyilvántartásban szereplő fogvatartottakról, nyújtson pszichés támogatást a fogvatartottak számára és rendszeresen ellenőrizze a fogvatartottak pszichés állapotát³⁹.

A reintegrációs tiszttel kötelessége, hogy naponta felmérje a fogvatartottak hangulati állapotát a zárkaszemlék során. A biztonsági tiszttel nappal 60 percenként, éjszaka 30 percenként volt köteles ellenőrizni a fogvatartottakat. Az öngyilkosság elkövetésére alkalmas eszközöket és anyagokat el kellett távolítani a zárkákba⁴⁰.

A CPT 3. általános jelentésének⁴¹ 57-58. pontjai szerint a szuicid prevenció a bv. intézet egészségügyi szolgálatának feladatai közé tartozik. A megfelelően végzett befogadási eljárás során azonosíthatók a veszélyeztetett személyek. A személyi állománynak ismernie kell az öngyilkossági szándékra utaló jeleket. Az 59. pont értelmében akiről megállapították, hogy öngyilkossági veszély fenyegeti, azt meg kell figyelni, ameddig csak szükséges.

A korábbi ombudsmani vizsgálat szerint a fogvatartottak által gyakorta elkövetett önkárosító cselekmények megelőzését az Intézet aktuális módszertani útmutatója megfelelő részletességgel tárgyalta.

³³ Ld. a Váci Fegyház és Börtön parancsnokának és a Duna-Mix Kft. ügyvezető igazgatójának 35/2020. számú közös intézkedését. A továbbiakban: 35/2020. számú intézkedés.

³⁴ 35/2020. számú intézkedés 2. pont.

³⁵ 35/2020. számú intézkedés 3. pont.

³⁶ 35/2020. számú intézkedés 9. pont.

³⁷ 35/2020. számú intézkedés 35. pont.

³⁸ 35/2020. számú intézkedés 26. pont.

³⁹ 35/2020. számú intézkedés 38. pont.

⁴⁰ 35/2020. számú intézkedés 41., 45. 46. pont.

⁴¹ CPT/Inf(93)12.

A fogvatartottak önkárosító magatartásának megelőzésével kapcsolatban az NMM nem állapított meg alapvető joggal összefüggő visszásságot.

2.9.2. Gyógyító-terápiás- és drogprevenációs részleg

Az Intézet gyógyító-terápiás részlegén 31 fő, 4-5 fős zárkákban volt elhelyezve a látogatás idején. Azok a fogvatartottak kerültek erre a részlegre, akik valamilyen fogyatékossgal – értelmi vagy test – éltek vagy pszichiátriai kezelésre szorultak. E fogvatartottaknak nehezebb a pszichés egyensúly megtartása, veszélyeztetettebbek, mint a fogvatartottak többsége. A fogvatartottak reintegrációjuk érdekében több segítséget kaptak, így például gyakoribb a személyes meghallgatás és indulatkezelési tréninget is tartottak számukra. Terápiás foglalkoztatás keretében a fogvatartottak borítékokat és papírtasakokat hajtogattak a zárkájukban.

A drogprevenációs részlegen két 6 fős zárka volt: egy dohányzó és egy nem dohányzó. A látogatás idején 12 fő volt elhelyezve a részlegen. A fogvatartottak részére egyéni foglalkozásokat és életvezetési tanácsokat biztosítottak a reintegrációs tisztek⁴².

Mindkét részlegen elmondták a fogvatartottak, hogy bővült a telefonos kapcsolattartás ideje és a Skype használatára is volt lehetőségük.

A fogvatartottak minden nap kaptak fertőtlenítőszer, a maszkokat rendszeresen kimosták. Az elítéltek minden nap tudtak meleg vízben zuhanyozni, a fogvatartottak is megerősítették a munkavégzés tényét. Vallásgyakorlási lehetőséget a lelkész egyéni foglalkozásokat keretében biztosított a számukra. A pszichológus és az orvos is elérhető volt a fogvatartottak számára.

2.10. APAC-részleg

Az APAC-részlegen a látogatás idején 8 fő volt elhelyezve. A koronavírus-járvány előtt ökumenikus istentiszteleten vehettek részt, azonban a vírusveszély miatt a misét nem tartották meg, hétfőnként egy órás igehirdetést tartott a református lelkész.

A körlet sajátossága volt a COVID-19 időszak előtt, hogy minden hónap utolsó szombatján a fogvatartottak a családtagjaikkal találkozhattak egy háromórás beszélő során. A látogatók akár ételt is vihettek a fogvatartottaknak. Mély kapcsolat alakult ki a fogvatartottakkal és a családokkal, a családtagok is kaptak lelki gondozást.

Havi három alkalommal biztosították az APAC-részlegen a Skype-használatot. A heti 40 perc telefonhasználat időtartamát 15 perccel bővítette az Intézet.

Két szájmazskot kaptak a fogvatartottak és minden nap takarították a szintet. A fogvatartottak minden nap egy órát tölthetnek a szabad levegőn, egyszerre legfeljebb 20 fő tartózkodhatott a sétaudvaron. A koronavírus-járvány óta nem volt kultúrprogram, de könyvet kölcsönözhettek.

2.11. A személyi állomány munkavégzési körülményei, képzése

Az Intézet parancsnoka elmondta, hogy az Intézet számos önerős beruházást valósított meg. A fejlesztések érintették a személyi állomány munkavégzési körülményeinek javítását is: az irodákat, pihenőket és az ebédlőt is felújították, új irodabútorok beszerzésére került sor. A személyi állomány számára korszerű kondicionálóterem volt elérhető. A látogatócsoport megtekintett egy kétszemélyes reintegrációs tiszt irodát, melynek bútorzata jó állapotú volt, légkondicionáló, hűtőszekrény és kézmosó volt elérhető a dolgozók számára.

⁴² 2019. évi önértékelő jelentés 5. o.

A korábbi ombudsmani látogatás kifogásolta a személyi állomány munkavégzési körülményeit, az Intézet fejlesztései révén ez a visszásság is megszűnt.

Az NMM felhívja a figyelmet arra, hogy a személyi állomány munkavégzési körülményei is hatással lehetnek a fogvatartottakkal való bánásmódra. Amennyiben nem megfelelőek ezek a körülmények, megnőhet a fogvatartottakkal szembeni rossz bánásmód veszélye.

A személyi állomány e-learning képzéseken vett részt. Az Intézet 12 továbbképzési programot tervezett 2020-ra, de a járványhelyzet miatt csak 5 programot lehetett megtartani. A teljes személyi állományt érintő képzések az év első és második félévében is megvalósultak.

A CPT a 2. általános jelentésének 59. pontjában emelte ki a rendvédelmi szervek személyi állománya képzésének fontosságát. A bv. szervek dolgozóinak megfelelő képzése jelenti a fogvatartottakkal szembeni rossz bánásmód megelőzésének legjobb garanciáját. A megfelelően képzett bv. intézeti dolgozók bántalmazás nélkül képesek ellátni a feladataikat.

Az NMM továbbra is felhívja az Intézet vezetésének figyelmét a személyi állomány folyamatos képzésének fontosságára.

3. Összegzés

Az alapvető jogok biztosa a nemzeti megelőző mechanizmus feladatkörében eljárva a Váci Fegyház és Börtönbe . A látogatás elsősorban a COVID-19 járvánnyal kapcsolatos intézkedéseket vette górcső alá, de kitért arra is, hogy az állampolgári jogok országgyűlési biztosa 2010. évi vizsgálatának ajánlásai mennyiben valósultak meg.

Az Intézet koronavírus-járvány protokolljával összefüggésben az NMM nem állapított meg alapvető joggal összefüggő visszásságot. Az Intézet saját intézkedési tervvel rendelkezett, a szükséges védőfelszerelések, fertőtlenítőszeres rendelkezésre álltak.

Az állampolgári jogok országgyűlési biztosa vizsgálatkor az akkor 522 fő befogadóképességű Intézetben 730-750 fő volt átlagosan elhelyezve, ami 140-150%-os telítettséget jelentett. Az NMM látogatásakor a 646 fő befogadására alkalmas Intézetben 631 fő volt jelen, a telítettség jelentősen csökkent, 97,6%-os volt.

Az Intézetben a látogatás idején is még felújítás alatt állt, de az elmúlt években is számos rekonstrukció ment végbe. Megújult az Intézet teljes vízvezeték- és csatornahálózata, több épületrészt felújítottak, javultak a fogvatartotti elhelyezési körülmények és a dolgozók munkavégzési körülményei is. 2020-ban az Intézet jelentős biztonságtechnikai fejlesztéseket hajtott végre: digitális kamerarendszert és monitorokat építettek ki, csomagvizsgálókat, gépjármű-alvázszenkernert szereztek be, a zárkákban kétirányú kommunikációra alkalmas beszélőrendszert és SAFE rendszert alakítottak ki.

A 2010. évi vizsgálatkor a zárkákban csak függönnyel voltak leválasztva a WC-k. Volt egy olyan zárka is, ahol egyszerre 40 fő zsúfolódott be. Az ügyvédi beszélők egymástól nem voltak elválasztva, így a fogvatartott és a védője nem tudtak bizalmas körülmények között beszélgetni. Az egészségügyi körlet zuhanyhelyiségei nem voltak akadálymentesítettek. Az ombudsman tapasztalata szerint sűrű követtek el önkárosítást a fogvatartottak. A személyi állomány jelentősen le volt terhelve, az irodájuk bútorzata leamortizálódott. Az Intézetben szennyvízelvezetési problémák álltak fenn. Több pszichológusi státusz üres volt, ami veszélyeztette a fogvatartottak testi és lelki egészséghez való jogát.

Az NMM látogatása idején a legnagyobb zárkában 16 főt helyezhettek el. Az összes zárkában – egy kivételével – biztosított volt az egy fogvatartottra jutó legkisebb élettér nagysága. Egy 6 fő befogadására alkalmas zárkában, ha oda egyszerre 6 fogvatartottat helyeztek el, egy fogvatartottra csak 2,8 m² élettér jutott.

Az Intézet parancsnok-helyettese kifejtette, hogy már nem tapasztalhatók szennyvízelvezetési problémák, mert az Intézet víz- és szennyvízvezeték-rendszerét

felújították. A felújítás érintette a fogvatartottak zárkáit is, ahol megtörtént a WC-k leválasztása. Néhány zárka esetében azonban még nem fejeződött be a felújítás.

Egy fogvatartott panaszkodott arra, hogy társai verbálisan bántalmazták. Egyebekben a fogvatartottak nem számoltak be arról, hogy a személyi állomány tagjai vagy más fogvatartottak bántalmazták őket.

A fogvatartottak általános- és középiskolai oktatásban, kétéves festő-, villanszerelő- és burkoló tanfolyamon gyarapíthatták tudásukat. Biztosított volt számukra a szabad levegőn tartózkodás. A csoportfoglalkozások létszámát csökkentették a fertőzésveszély megelőzése érdekében.

A fogvatartottak látogatófogadása szünetelt, azonban a telefonálás idejét 15 perccel megnövelték és Skype-kapcsolattartást is biztosított számukra az Intézet. Három, egymástól elválasztott ügyvédi beszélőt alakítottak ki, amelyek egyikében volt Skype-állomás is, hogy a védő és a fogvatartott Skype-on konzultálhasson.

Az Intézetben három pszichológus dolgozott, az összes státusz be volt töltve. A pszichológusok minden nap tartottak team-megbeszélést és rendszeresen tartottak esetmegbeszéléseket is. A pszichológusok havonta végigjárták az összes zárkát, így megvalósult a teljes intézet havi pszichológusi szemléje. Az NMM pozitív gyakorlatként értékelte, hogy a csoportfoglalkozások létszámát csökkentette az Intézet, ugyanakkor igény esetén több csoportot is indítottak. Az Intézetben biztosított volt a fogvatartottak orvosi ellátása. A felújítás során az egészségügyi részleg akadálymentesítése is megtörtént.

A korábbi ombudsmani vizsgálat szerint a fogvatartottak által gyakorta elkövetett önkárosító cselekmények megelőzését az Intézet aktuális módszertani útmutatója megfelelő részletességgel tárgyalta.

A személyi állomány munkavégzési körülményei javultak: az irodákat és a bútortartókat felújították, légkondicionálót szereltek fel az irodákban és korszerű kondicionálóterem is elérhető a dolgozók számára.

4. Ajánlások

A látogatás megállapításaival összefüggésben az Ajbt. 32. § (1) bekezdése alapján *felkérem az Intézet parancsnokát, hogy*

1. törekedjen az üres álláshelyek feltöltésére;
2. intézkedjen annak érdekében, hogy az MZ épület 3. emeletén található 317-es zárkában legfeljebb annyi fogvatartottat helyezzenek el, hogy biztosított legyen a 4 m²/fő létszám;
3. gondoskodjon arról, hogy a felújítás folytatódjon, az abból eddig kimaradt zárkák, helyiségek állapotát is rendbe hozzák;
4. intézkedjen a működésképtelen vagy megrongálódott zuhanyzók helyreállításáról, festéséről;
5. törekedjen annak biztosítására, hogy a fogvatartottak egymást verbálisan se bántalmazhassák.

Budapest, 2023. az elektronikus dátumbélyegző szerint

Dr. Kozma Ákos

Melléklet

Skype állomás elhúzható függönnyel

Elválasztott ügyvédi beszélők

Közösségi telefonkészülék és fertőtlenítő

Az ügyvédi beszélő fachjai, az egyikben Skype-állomás

Parancsnoki, nevelői ládák, faliújság

WC a fogdán (a felújítás folyamatban volt) és egy felújított WC

Mosdó a fogdán (a felújítás folyamatban volt)

Csöpögő zuhany, hiányzó zuhanyrózsa

Fogvatartotti zárka

Sétaudvar

Nevelői iroda

A személyi állomány kondicionálóterme

Nyomdaüzem

Rendvédelmi váll-lapok, felvarrók: a hímzőüzem termékei